ธรรมะสำหรับคนดี ๘๐ ปี ปัญญานันทะ

ธรรมะในชีวิตประจำวัน

การพักผ่อนที่เป็นสุขและถูกต้อง

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)

ธรรมะในชีวิตประจำวัน

การพักผ่อนที่เป็นสุขและถูกต้อง

เพื่อความเจริญแพร่หลายแห่งธรรม
และความงอกงามแห่งปัญญา

แด่..

....

จาก..

....

ธรรมะในชีวิตประจำวัน
การพักผ่อนที่เป็นสุขและถูกต้อง

ธรรมสภา จัดพิมพ์เผยแพร่

การพิมพ์หนังสือธรรมเป็นอนุสรณ์และที่ระลึก นอกจากเป็นการจัดทำสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์ที่คงอยู่ยืนนานแล้ว ยังเป็นการบำเพ็ญธรรมทาน คือการให้ธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญว่าเป็นทานอันยอดเยี่ยมอีกด้วย ผู้ปฏิบัติเช่นนี้จึงได้ชื่อว่ามีส่วนร่วมเผยแพร่ธรรม **เพื่อส่งเสริมสัมมาทัศนะและธรรมปฏิบัติ** อันจะอำนวยประโยชน์สุขที่แท้จริงแก่ประชาชน

ธรรมสภา รับบริการจัดหาต้นฉบับที่อุดมด้วยเนื้อหาสาระ ท่านที่ประสงค์จะจัดพิมพ์หนังสือธรรมะที่ดีมีคุณภาพเป็นที่ระลึกในทุกโอกาสของงานประเพณีเป็นการใช้จ่ายเงินที่มีคุณค่า และให้ประโยชน์อย่างถูกต้อง ท่านที่ประสงค์จะเผยแพร่เป็นธรรมทาน

ท่านอาจารย์มหาเผียน อนุจารี
กุฏิศาลาทรงไทย
วัดชลประทานรังสฤษดิ์
ปากเกร็ด นนทบุรี โทร. ๕๘๔-๑๘๕๕

การให้ธรรมะชนะการให้ทั้งปวง และการรับธรรมะย่อมชนะการรับทั้งปวงเช่นกัน

ธรรมะในชีวิตประจำวัน

การพักผ่อนที่เป็นสุขและถูกต้อง

ปาฐกถาธรรม

โดย

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)
วัดชลประทานรังสฤษฏ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ อย่าเดินไปเดินมาให้พลุกพล่าน นั่งสงบใต้ต้นไม้ มีลูกเล็กเด็กน้อยก็เอามานั่งใกล้ ๆ ควบคุมไว้ อย่าให้วิ่งไปวิ่งมาพลุกพล่านเป็นที่รำคาญแก่คนอื่น แล้วจงตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

พักผ่อนทั้งกายและใจ

วันอาทิตย์เป็นวันที่เราพักผ่อนในทางกาย ก็ได้ชวนกันมาวัดเพื่อได้พักผ่อนในทางใจ **การพักผ่อนนั้นต้องทำทั้ง ๒ อย่าง**

ร่างกายก็ต้องมีการพักผ่อน ใจก็ต้องมีการพักผ่อน ร่างกายพักผ่อนง่ายไม่ลำบากอะไร ทำงานเหนื่อย ๆ มานอนพักเสียก็หายเหนื่อย แต่ว่าใจนั้นแม้บางทีนอนแล้วก็ไม่ได้พัก นอนไม่หลับกระสับกระส่าย ใจฟุ้งซ่าน คิดเรื่องนั้นเรื่องนี้ สร้างความวุ่นวายให้เกิดขึ้นในใจตลอดเวลา อย่างนั้นเรียกว่า เราไม่ได้พักทางใจ **คนที่ไม่ได้พักทางใจก็ย่อมจะมีความเหน็ดเหนื่อยมาก เหนื่อยกายมันเรื่องเล็ก แต่ว่าเหนื่อยใจมันเรื่องใหญ่**

ปรับปรุงจิตใจให้เกิดปัญญา

คนเรานี่เหนื่อยกายไม่เท่าไร แต่ถ้าเหนื่อยใจแล้วอายุสั้น ทำให้อายุน้อยลงไปทุกเวลานาที จึงไม่ควรจะให้เหนื่อยทางด้านจิตใจ เอาแต่เพียงความเหนื่อยทางกาย แล้วก็แก้ไขความเหนื่อยทางกายด้วย แก้ทางใจด้วย **เรามาวัดนี่ก็มาเพื่อศึกษา** หาความรู้ความเข้าใจ **เพื่อจะปรับปรุงจิตใจของเราให้ดีขึ้น เพื่ออะไร ก็เพื่อให้เรามีความสุขมีความสงบตามสมควรแก่ฐานะ เราจึงมาวัดกันสม่ำเสมอ มาฟังบ่อย ๆ การฟังนั้นก็เกิดความสงบใจ เมื่อเราตั้งใจฟัง แล้วก็จะเกิดปัญญา** คือได้ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของเราถูกต้องขึ้น ความหลงผิดความเข้าใจผิด ความเชื่อที่ไม่เข้าเรื่อง ที่เรามีไว้ตั้งแต่เรายังไม่ได้เรียนพุทธศาสนา ไม่เข้าใจน้ำธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็ค่อยจางหายไป เหมือนกับความมืด เมื่อมีไฟสว่างเกิดขึ้น ความมืดนั้นก็หายไป ใจเรานี้ก็เหมือนกัน เมื่อยังไม่รู้ไม่เข้าใจ ก็ยังอยู่ในความมืดความบอด พอมี

ความรู้ความเข้าใจก็เกิดความสว่างด้วยปัญญา **ปัญญานี่เป็นสิ่งสูงสุดในพระพุทธศาสนา**ที่เราควรต้องการให้ดูหลักการปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ **ก็เริ่มต้นด้วยศีล** แล้วต่อมาก็เป็น **สมาธิ** แล้วก็ถึงขั้น **ปัญญา**

ใช้ปัญญาพิจารณาตามสภาพแท้จริง

ส่วนศีลนั้นเป็นการปฏิบัติขั้นต้น เพื่อทำกายทำวาจาให้สงบเรียบร้อย สมาธิเป็นการฝึกหัดขั้นกลาง เพื่อทำใจของเราให้สงบให้ตั้งมั่น ให้อ่อนโยน เหมาะที่จะใช้งานใช้การต่อไป ครั้นเมื่อใจเราตั้งมั่นสงบอ่อนโยนเหมาะแก่การใช้งานแล้ว เราก็เอาไปใช้เป็นหลักพิจารณา เพื่อให้รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริง **สิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริงนั้นก็ไม่มีอะไรนอกไปจากร่างกายจิตใจของเรา** เรามารู้ชัดในเรื่องร่างกายจิตใจนั่นแหละเป็นเรื่องสำคัญ รู้ว่ากายคืออะไร ใจคืออะไร มีสภาพความเป็นอยู่อย่างไร เราควรจะเข้าไปยึดมั่นถือมั่นสิ่งเหล่านั้นหรือไม่ ถ้าเราเข้าไปยึดมั่นถือมั่นจะเป็นอย่างไร ถ้าเรารู้จักปล่อยรู้จักวาง จะเป็นอย่างไร เรื่องอย่างนี้เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษา ทำความเข้าใจกันบ่อย ๆ คิดนึกบ่อย ๆ พิจารณาบ่อย ๆ เราก็ค่อยเกิดความแจ่มแจ้งมากขึ้น เมื่อเกิดความแจ่มแจ้งขึ้นแล้ว ความหลงความยึดถือในเรื่องอะไรต่าง ๆ ก็ค่อยจางไปหายไป เราก็จะมีจิตใจสงบ เพราะรู้เท่าทันสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริง

การเบื่อที่ไร้ปัญญา

อันนี้แหละคือหลักการปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาที่เราจะต้องกระทำไปตามลำดับขั้นตอน สุดแล้วแต่ว่าเรามีโอกาสกระทำได้เราก็ทำไป ไม่ปล่อยให้เวลาที่ผ่านมาในชีวิตผ่านไปเปล่า ๆ แต่เราทำเวลานั้นให้เป็นประโยชน์ เป็นคุณงามความดี สำหรับชีวิตของเราต่อไป อันนี้เป็นเรื่องดีมีประโยชน์ ที่ญาติโยมได้เห็นอยู่ด้วยตนเองแล้ว จึงได้มาวัดกันทุกวันอาทิตย์เป็นประจำ

บางคนก็มากันมานานแล้ว มากันตั้งหลายปีแล้ว ฟังกันไปเรื่อย ๆ ไม่เบื่อไม่หน่าย ไม่เหมือนกับสิ่งที่เป็นวัตถุ อาหารถ้าเรากินอย่างเดียวก็เบื่อหน่าย เสื้อผ้าชุดเดียวแต่งแล้วแต่งอีกก็เบื่อหน่ายอะไร ๆ ที่เราใช้อยู่จำเจ เราก็เกิดเบื่อหน่ายในสิ่งนั้น แต่ว่า**พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่ทำให้เราเบื่อแบบนั้นแต่ทำให้เราเบื่อเพราะปัญญา การเบื่อแบบที่เราเบื่อเสื้อผ้า อาหาร เบื่อบ้านเบื่อคน เป็นการเบื่อที่ไร้ปัญญา ไม่มีปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ** แล้วเราก็เกิดความเบื่อหน่าย เกิดความอิดหนาระอาใจอันเป็นเรื่องของชาวบ้านชาวเมืองทั่ว ๆ ไป ที่ยังมีกิเลสที่เป็นเครื่องผูกมัดจิตใจ

นิพพิทา: การเบื่อเพราะปัญญา

แต่ว่าความเบื่ออีกประเภทหนึ่งนั้น ภาษาธรรมะเรียกว่า **“นิพพิทา”** นิพพิทาคือ **การเบื่อหน่าย เพราะมีปัญญา ถ้าเรารู้ชัด**

เห็นชัดในเรื่องนั้น ๆ ตามสภาพที่มันเป็นอยู่อย่างไร แล้วเราก็ไม่พอใจไม่ยินดีในสิ่งนั้น ความเบื่อหน่ายประการหลังนี้ไม่สร้างความทุกข์ แต่ความเบื่อหน่ายประการแรก ที่เราเบื่อกันทั่ว ๆ ไป จนเราพูดเป็นคำตลกเล่นว่า **"กูละเบื่อ"** ไอ้กูละเบื่อนี่เป็นทุกข์ มันเดือด-ร้อนใจ สร้างปัญหา แต่ว่าเมื่อใดเราเกิดนิพพิทา ซึ่งแปลว่าเบื่อเหมือนกัน แต่ว่ามันเบื่อด้วยปัญญา ด้วยการมองเห็นสิ่งนั้นชัดเจนตามสภาพที่มันเป็นอยู่ แล้วก็เห็นว่าไม่มีอะไรน่ายึดถือ ไม่มีอะไรน่าเอา ไม่มีอะไรน่าจะไปเป็นเข้า เราก็เกิดความเบื่อหน่ายในสิ่งนั้น ไม่อยากได้อยากมีในสิ่งนั้น แม้ว่าเราจะเข้าไปเกี่ยวข้องสิ่งนั้น เราก็เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยปัญญา เราทำสิ่งนั้นด้วยปัญญา ไม่ได้ทำสิ่งนั้นด้วยความหลงใหลเข้าใจผิด

มองทุกอย่างด้วยปัญญา

ความเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้น ถ้าเราเกี่ยวข้องด้วยความหลง ด้วยความไม่รู้ไม่เข้าใจ มันก็จมลงไปมาก แล้วก็มีความทุกข์ แต่ถ้าเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับ**สิ่งนั้นด้วยปัญญา สิ่งนั้นก็ไม่เป็นอันตรายแก่เรา** เหมือนเรากินอาหาร แกงบางอย่างเป็นปลาที่มีก้าง เรากินด้วยความระมัดระวัง ก้างก็ไม่ตำเหงือก ไม่ตำลิ้น ไม่ตำคอ แต่ถ้าเรากินด้วยความประมาท ก็ตำคอ ต้องไปหาหมอถอนก้างปลา การไปหาหมอถอนก้างปลาในคอนั้นเป็นเรื่องน่าละอาย แสดงว่าเราเป็นคนบุ่มบ่าม ไม่พิจารณา มักง่ายในการกิน จึงเกิดเป็นปัญหาอย่างนั้น

ในอารมณ์ทั้งหลายนี่ก็เหมือนกัน ที่มันมากระทบกับจิตใจของเรา ถ้าเรารับมันด้วยความเขลา อารมณ์นั้นเป็นก้างปลามันตำเราให้เกิดความเจ็บปวดรวดร้าว **แต่ถ้าเรารับสิ่งนั้นด้วยปัญญา สิ่งนั้นก็จะไม่ทำให้เราเป็นทุกข์ แต่ว่าเราได้ประโยชน์จากสิ่งนั้น สิ่งใดถ้าเราใช้เพื่อเอาประโยชน์ด้วยปัญญา สิ่งนั้นจะไม่ทำให้เราเป็นทุกข์** แต่ถ้าเราเข้าไปใช้สิ่งใดด้วยความเขลา เพื่อเอาสิ่งนั้นเราก็เป็นทุกข์ เพราะฉะนั้นสังเกตจิตใจของเราได้ ว่าในเวลาใดเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไร เราเป็นทุกข์หรือว่าเบาใจโปร่งใจ ถ้าเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไร แล้วเราเป็นทุกข์ มีความระทมตรมตรอมใจ ก็แสดงว่าเราขาดปัญญาในเรื่องนั้น แต่ถ้าเราไปเกี่ยวข้องกับสิ่งใด จิตใจเราสงบ สะอาด สบาย ไม่มีเรื่องต้องวิตกกังวล ห่วงใยในสิ่งนั้น ๆ ก็แสดงว่าเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นด้วยปัญญา ผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไรด้วยปัญญานั้น จะไม่มีความทุกข์ ไม่มีความเดือดร้อนใจ

ต่อสู้ด้วยวิธีการทางพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา ไม่ได้สอนให้เราเป็นคนหลีกหนีไม่ต่อสู้ พระพุทธศาสนาสอนให้เรากล้าผจญกับสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้ การหนีนั้นเป็นการไม่ถูกต้อง แต่ว่าเราต้องต่อสู้กับสิ่งนั้น แต่บางครั้งบางคราวเราหนีไปซุ่มซ้อมสติปัญญา ฝึกฝนอบรมตนเอง เพื่อให้มีกำลังใจเข้มแข็ง มีปัญญาแก่กล้า แล้วจะได้มาสู้กับสิ่งนั้นต่อไป นั่นก็คือการเข้าฝึกฝนด้วยภาวนา ไปทำจิตให้สงบ ไปทำสติ

ให้สมบูรณ์ขึ้น ทำปัญญาให้สมบูรณ์ขึ้น อย่างนี้ไม่ชื่อว่าเป็นการหนี แต่ว่าเราไปซ้อมตัวเราเอง เพื่อไปสู้กับสิ่งนั้นต่อไป ไม่ใช่หนีจากสิ่งนั้น **แต่เราจะต้องต่อสู้กับมันด้วยสติปัญญา เพื่อเอาชนะสิ่งนั้นให้ได้ นั่นคือวิธีการของพระพุทธศาสนา** ไม่ใช่หนีเตลิดไปเลยแล้วไม่หันหน้ามาดูมันต่อไป อย่างนั้นไม่ได้ เราต้องคิดไว้ในใจว่าเราจะต้องต่อสู้กับสิ่งนี้ แต่ว่าเวลานี้สติมันไม่พอ ปัญญาไม่พอ เราก็ต้องไปอบรมบ่มสติปัญญา ให้มั่นคงเสียก่อน ครั้นเมื่อสติปัฏฐานของเรามั่นคงแล้ว เราก็ออกมาสู้กับมันต่อไป หนีเพื่อสู้ ไม่ใช่หนีเพื่อหนี เป็นหลักการในทางพระพุทธศาสนา

ต่อสู้อุปสรรคที่เหตุ

พระพุทธศาสนาไม่ทำให้คนอ่อนแอ แต่ว่าทำคนให้เข้มแข็งให้อดทน ให้ควบคุมตัวเองได้ ให้ต่อสู้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเราได้ เราไม่ถอยหนี แต่ว่าเราจะต่อสู้กับสิ่งนั้น เพราะถ้าถอยหนีเราแพ้ การแพ้นั้นไม่ใช่สิ่งประเสริฐ พระพุทธเจ้าไม่นิยมความพ่ายแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ แต่ว่านิยมการเอาชนะมันให้ได้ด้วยปัญญา เพราะฉะนั้นเราต้องสู้กับสิ่งเหล่านั้น **เหตุเกิดที่ไหนต้องสู้กันที่นั่น** เพื่อแก้ปัญหานั้นให้ผ่อนคลายไปเสียก่อน

ครั้งหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จไปเมืองโกสัมพี ซึ่งมีพระเจ้าแผ่นดินชื่อ อุเทน ครองเมือง แล้วก็มีพระมเหสีของพระเจ้าอุเทนองค์หนึ่ง ชื่อ มาคันทิยา ไม่ชอบพระพุทธเจ้า เรื่องไม่ชอบพระ-พุทธเจ้านี่ก็เพราะว่า แม่คนนี้รูปร่างแกสวย แล้วก็มีความหยิ่งในตัว

เอง ว่าเราเป็นคนสวยมาก ไม่อยากจะแต่งงานกับใครทั้งนั้น ใครมาขอแต่งงาน พ่อแม่ก็ไม่ให้แต่ง เจ้าสาวก็ไม่ชอบใจ รอหาเจ้าบ่าวที่มีรูปร่างสวยงามเหมาะสมกับ

วันหนึ่งพ่อได้ออกไปพบพระพุทธเจ้า พอพบพระพุทธเจ้าแล้วก็ชอบใจ เลื่อมใสในรูปร่างของพระองค์ พระพุทธเจ้าของเรานั้นรูปร่างสวยงาม แกก็ชอบ ชอบใจก็เลยบอกพระพุทธเจ้าว่า อย่าไปไหนนะ ให้อยู่ตรงนี้ เดี๋ยวจะเอาลูกสาวมาให้ดูหน่อย พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้รับปากรับคำอะไร แต่ว่าเมื่อพราหมณ์คนนั้นไปแล้ว พระองค์ก็หลีกไปเสียจากที่ตรงนั้น ไปแอบเสียหน่อยแต่ว่าเหยียบรอยเท้าไว้ที่ตรงนั้น

พราหมณ์คนนั้นพอกลับไปถึงบ้านก็บอกกับเมีย บอกลูกสาวว่าให้แต่งตัวสวย ๆ เวลานี้ไปพบคนที่เหมาะจะเป็นสามีของเจ้าแล้ว เราบอกให้หยุดรออยู่ที่ตรงโน้น มาไปด้วยกัน

เมื่อไปถึงไม่เห็นองค์พระพุทธเจ้า เห็นแต่รอยเท้าของพระพุทธเจ้า เมื่อเห็นรอยเท้า ภรรยาก็บอกกับสามีว่า รอยเท้าคนอย่างนี้หรือจะเอามาเป็นลูกเขยของเรา คนอย่างนี้เขาไม่มีกิเลส จะมาเป็นลูกเขยของเราได้อย่างไร สามีก็บอกว่า เจ้าน่ะมันฉลาดนักหนาละ เก่งทายทักเหมือนเห็นจระเข้ในอ่างน้ำงั้นแหละ แล้วก็ตามหา

ตามหาก็ไปพบพระพุทธเจ้าเข้า ก็นิมนต์ให้ออกมาที่แจ้ง ๆ จะได้พบกับลูกสาว พระองค์มาถึงแล้วก็เทศน์ให้ตายายฟังแต่ว่ากะลูกสาวนั้น พระองค์บอกว่า ลูกสาวของท่าน อย่าพูดถึงว่าเราจะจับด้วยมือเลย แม้จะจับด้วยเท้าก็ไม่สมควร

นางสาวมาคันทิยาได้ยินได้ฟังแล้วก็เจ็บใจนัก เจ็บใจว่าบุรุษคนนี้ว่าเราอย่างนี้ เอาละเราจะพยาบาทไว้ เมื่อใดเรามีบุญมีวาสนา ได้เป็นใหญ่เป็นโต จะต้องเล่นงานสักที พยาบาทไว้อย่างนั้น

ครั้นต่อมาก็จับพลัดจับผลู ได้ไปเป็นพระสนมของพระเจ้าอุเทน เลยก็มีบุญขึ้นแล้ว ก็รู้ว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมาที่เมืองนั้น ก็สั่งคนให้ไปเที่ยวด่า ด่าที่นั่น ด่าที่นี่ พระพุทธเจ้าบิณฑบาตที่ไหนก็จ้างคนไปเที่ยวด่า ด่าเรื่อย ๆ ไป เหมือนจ้างคนให้ด่าในสมัยหาเสียงอย่างนั้นแหละ ด่าเสียจนรำคาญ

พระพุทธเจ้าท่านไม่รำคาญอะไร พระอานนท์ซิรำคาญ พระอานนท์เลยบอกว่า เมืองนี้ไม่ไหวเวลานี้ มีคนขี้ด่าเต็มบ้านเต็มเมือง เราถอยไปอยู่เมืองอื่นเถอะ

พระพุทธเจ้าว่า จะไปไหนล่ะ อานนท์ ไปเมืองที่คนไม่ขี้ด่าอย่างเมืองนี้ แล้วไปเมืองนั้นเจอคนขี้ด่าเข้าอีกเล่าจะทำอย่างไร มิต้องหนีคนขี้ด่ามันตลอดเวลาเรอะ ตถาคตนี่ไม่ยอมหนีอย่างนั้น ตถาคตเป็นเหมือนกับช้างที่ออกสู่สงคราม เขายิงด้วยลูกศรอาบยาพิษ ช้างก็ไม่ถอยหนี จะยืนสู้กับลูกศรจนกระทั่งว่าหมดลมหายใจ หมดลมหายใจก็ไม่ล้ม ยืนอยู่นั่นเอง นี่เรียกว่าต้องต่อสู้ ไม่ทำการหนีหายไปไหน ต้องต่อสู้กับเหตุการณ์นั้น ๆ **เหตุมันเกิดขึ้นที่ไหน ต้องให้ดับที่นั่น** เหตุที่เกิดขึ้นที่เมืองนี้ก็ต้องให้มันดับที่เมืองนี้ คนจะด่าพระตถาคตได้อย่างมากก็ ๗ วัน มันก็หยุดด่าเอง เพราะว่าเราไม่ได้ด่าตอบ ไม่ได้ว่าตอบ เขาเหนื่อยหน่ายในการด่า เขาก็หยุดไปเอง

เราจะต้องอดทน ต้องหนักแน่นต่อเหตุการณ์อย่างนี้ แล้วก็ไม่ต้องหนีไปไหน ทนให้เขาด่าต่อไป แล้วผลที่สุดเขาก็หยุดด่า พระองค์ก็ชนะสิ่งเหล่านั้นได้

ชนะทุกข์ด้วยปัญญา

อันนี้เป็นบทเรียน เป็นเครื่องเตือนใจ ว่าในชีวิตของเราก็เหมือนกัน อะไร ๆ ที่เกิดขึ้น เราต้องต่อสู้กับมัน เราอย่าได้คิดหนี บางคนก็หนีออกจากบ้าน ไปโน่นไปนี่ ไปแล้วก็กลับมาอีก กลับมาก็เจอของเก่าเข้าอีก อย่างนั้นมันหนีไม่ถูก ไม่ได้ **เราจะต้องต่อสู้กับสิ่งนั้น ต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาไตร่ตรอง เหมือนเราร่อนเอาแต่ทองอะไรอื่นทิ้งไป กรองให้เรียบร้อยเอาแต่สิ่งที่ดีไว้ เราก็จะชนะสิ่งเหล่านั้นได้ หลักการของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างนี้**

เพราะฉะนั้นเรามารู้มาเรียน ไม่ใช่เราหนีสิ่งเหล่านั้นแต่เราจะสู้กับสิ่งเหล่านั้น เพื่อเอาชนะกับสิ่งเหล่านั้นให้ได้เหมือนใครเบื่อบ้าน เบื่อคนในบ้าน ก็ต้องคิดแก้ก่อน เอาชนะปัญหาให้ได้ก่อนแล้วจึงจะไป ถ้าแก้ปัญหาไม่ได้มันก็หนีไปที่อื่นอีก แล้วจะกลายเป็นคนที่เรียกว่า หนีกันเรื่อยไป แล้วมันจะจบที่ไหน เพราะอารมณ์ร้ายต่าง ๆ นั้น มันมีทั่วไป อยู่ที่นี่พบอย่างนี้ ไปที่โน่นพบอย่างโน้น แล้วเราจะหนีไปไหน หนีไม่พ้น เพราะฉะนั้นเรา**ต้องต่อสู้กับเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วยปัญญา พิจารณาให้มันรอบคอบรอบรู้ เพื่อเอาชนะสิ่งนั้นให้ได้ อันนี้แหละคือวิธีการตามหลักพระพุทธศาสนา** นี่ประการหนึ่ง

ให้...เพื่อลดความเห็นแก่ตัว

อีกประการหนึ่ง เรามาปฏิบัติในเรื่องให้ทาน เรื่องรักษาศีล เรื่องการฟังธรรม เรื่องการเจริญภาวนา หลายอย่างหลายประการด้วยกัน เรียกว่าเป็นบุญทั้งนั้น เรียกว่าบุญกริยา **บุญกริยาคือการกระทำที่เป็นบุญ เรียกว่าทำดีทำถูกนั่นเอง** เราทำสิ่งเหล่านั้นเพื่ออะไร อันนี้เป็นเรื่องที่อยากทำความเข้าใจกับญาติโยมสักเล็กน้อย เพื่อจะได้**รู้จุดหมายของการกระทำถูกต้องหลักพระพุทธศาสนาของเรานั้น สอนให้เราทำอะไรทุกอย่าง เพื่อทำลายความเห็นแก่ตัวให้หมดไป ทำทุกอย่างเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัวให้หมดไป**

เช่นเราให้ทาน ก็เพื่อทำลายความเห็นแก่ตัว รักษาศีลเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัว ฟังธรรมก็เพื่อเอาความรู้ไปใช้เป็นเครื่องมือ ทำลายความเห็นแก่ตัว เราจะไปนั่งเจริญภาวนาสมถกรรมฐานก็ตาม วิปัสสนากรรมฐานก็ตาม เพื่อจะทำลายความเห็นแก่ตัว ให้หมดไป เช่นเรามาวัดทุกวันอาทิตย์นี่ ก็มาเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัว ให้ลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งว่า เราไม่เห็นแก่ตัว หรือว่าไม่มีตัวที่จะให้เห็นต่อไป เราก็จะกลายเป็นคนที่เต็มไปด้วยน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนมนุษย์ ใจดีใจงามมองเห็นคนอื่นแล้วก็อยากจะช่วยให้เขาพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน หรือว่าจะทำอะไรให้แก่ใคร เราก็ไม่หวังอะไรตอบแทนจากคนเหล่านั้น **เป็นการทำความดีเพื่อความดี เป็นการปฏิบัติเพื่อให้กิเลสในใจของเรานั้น หมดไปสิ้นไปโดยลำดับ เอามาพอกพูนให้เพิ่มมากขึ้นในจิตใจของเรา อันนี้แหละเป็นจุดหมายสำคัญ**

ให้...เพื่อเอา

แต่ว่าวิธีการสอนที่เราได้ปฏิบัติกันอยู่ทั่ว ๆ ไปนั้น ไม่ได้สอนเพื่อให้ญาติโยมขูดเกลาความเห็นแก่ตัว แต่ว่าสอนให้ยึดมั่นถือมั่น ในการที่จะเอาอะไร ๆ คืนมาจากการกระทำนั้น เป็นการลงทุนเพื่อหวังผลกำไรกันมากเหลือเกิน ลงทุนเพื่อเอากำไรเหมือนคำในหนังสือสมัยเด็ก ๆ เรียน เขาเขียนว่า **คนทำบุญหวังผลไปสวรรค์** เคยอ่านเมื่อเด็ก ๆ ในแบบเรียนเร็ว ว่าคนทำบุญหวังผลไปสวรรค์ คือว่าอยากเกิดในสวรรค์ อยากจะเกิดเป็นเทพบุตร อยากจะเกิดเป็นเทพธิดา อยากจะอยู่วิมาน ได้ของทิพย์ มีความสุข ความสบายทุกอย่างทุกประการ นี่เป็นความหวังที่ตั้งไว้ในใจ

แล้วเวลาใครจะทำอะไร พระท่านก็สอนว่า ตั้งจิตอธิษฐานเอาละ ต้องการอะไรก็ตั้งใจเอาให้ดี โยมก็ยกขึ้นทูนหัวนั่งตั้งจิตอธิษฐานกันหลายนาที กว่าจะเอาของมาถวายได้ อธิษฐานเสียนาน ๆ ที่เราใช้คำพูดสามัญว่า **"จบเสียก่อน"** คือหมายความว่าเอาขึ้นไปจบเหนือศีรษะ แล้วก็อธิษฐานว่า จะเอาอะไร ให้ทานเพื่ออะไร รักษาศีลเพื่ออะไร ทำอะไรเพื่ออะไร แต่ว่าให้แสดงความจำนง

เหมือนกับเรายื่นใบสมัคร แล้วก็เขียนความจำนง จะสมัครทำอะไร หรือคล้ายกับนักเรียนที่จะสอบเอนทรานส์เข้ามหาวิทยาลัย ก็ให้แสดงความจำนง ว่าจะเรียน รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ สถาปัตย์ วิศวะ หรือว่าจะเรียนอะไร มันคล้าย ๆ กันอย่างนั้น ญาติโยมของเราก็ได้รับการสอนมาอย่างนั้น ให้กระทำในรูปนั้นตลอดมา ว่าต้องการอะไรให้ตั้งจิตอธิษฐานเอา ให้ควบคู่กับการเอา เรียกว่ายังไม่เป็นการให้ที่แท้ ยังไม่เป็นความดีที่สมบูรณ์เพราะยังหวังว่า

จะมีจะได้จากอะไรนั้นมากเกินไป ลงทุนเล็กน้อยแต่ว่าเอาผลมากมาย ทำบุญเพียงสัก ๑๐ บาท จะเอาหลายอย่าง ๑๐๐ บาทก็จะเอาหลายอย่าง อย่างนี้เรียกว่า **ให้เพื่อเอา ไม่ใช่ให้เพื่อการให้ ไม่ใช่ให้เพื่อการขูดเกลาจิตใจเรา ให้พ้นจากบาปจากอกุศล** และคำที่ถวายทาน เช่นถวายสังฆทานเป็นต้น ลงท้ายก็พูดว่า **อัมหากัง หิ ตายะ สุขายะ** เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย มันเป็นเสียอย่างนี้ คือคำที่ให้ถวายก็ไปหยอดท้ายไว้ว่า เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย

ให้...ด้วยตัณหา

ความจริงเราให้เพื่อให้คนอื่นเป็นสุข ให้คนอื่นสบายตัวเราจะได้บ้างก็เรียกว่าเป็นผลพลอยได้ ไม่ใช่เรื่องที่จะต้องหวังอย่างนั้น แต่ว่าเขาเขียนกันไว้อย่างนั้น นักปราชญ์ผู้รู้ภาษาบาลีเขียนคำถวายทานไว้ในรูปอย่างนั้น เป็นการเพาะนิสัยญาติโยมให้มีความต้องการในเมื่อจะให้อะไรก็มีความต้องการกำกับไปในรูปอย่างนั้นตลอดเวลา **อย่างนี้เรียกว่า ให้ด้วยอาศัยตัณหา**

อาศัยตัณหา คืออาศัยความอยาก อยากจะได้อะไรกลับคืนมา **จากสิ่งที่เราให้ไป** มันก็คล้าย ๆ กับการลงทุนไปซื้อข้าวซื้อของ เราจ่ายเงินไป ๑๐ บาท ก็ได้ของมาชิ้นหนึ่ง เท่าราคา ๑๐ บาท จ่ายเงิน ๑๐๐ บาท ก็ได้ของเท่าราคา ๑๐๐ บาท จ่ายเงิน ๑,๐๐๐ ก็ได้ของราคา ๑,๐๐๐ บาท อย่างนี้เป็นเรื่องของพาณิชยกรรมเรื่องการค้าการขาย มันก็เป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องทำเช่นนั้น แต่ในเรื่องการทำบุญในทางศาสนานี้ ไม่ใช่อย่างนั้น

ให้...ตามหลักพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนให้เราทำอย่างนั้น แต่สอนให้เราให้เพื่อไม่เอา ให้เพื่อไม่เอา อันนี้เป็นหลักสำคัญอยู่ ให้ญาติโยมจำไว้ว่าเราให้เพื่อไม่เอา ให้เพื่อไม่เอา คือไม่เอาอะไรตอบแทน การให้เพื่อเอานั้น ได้สิ่งที่เรามีอยู่แล้ว แต่ถ้าเราให้เพื่อไม่เอาเราได้สิ่งที่เรายังไม่มี มันต่างกันนะ คือถ้าเราให้เพื่อเอา เราได้สิ่งที่เรามีแล้ว ไอ้สิ่งที่เรามีแล้วก็คือตัณหานั่นเอง ความอยากประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวเราแล้ว เรามีกันคนละมากมายแล้ว แล้วทำไมไปเอามาใส่เพิ่มเข้าอีก เหมือนกับขยะที่เต็มบ้านเราแล้วพอเราเห็นรถขยะวิ่งมา หยุดก่อน ๆ เอามาทิ้งในบ้านฉันหน่อยฉันมีอยู่บ้างแล้วแต่ยังน้อยเกินไป ไอ้คนรถขยะก็ดีใจ แหม! เจ้าของบ้านนี้ใจดีจริง ๆ มาเรียกให้รถขยะมาเทใส่บ้าน แล้วก็จะมาเทให้จนเต็มบ้าน กลิ่นเหม็นฟุ้งไปทั้งบ้าน แมลงวันก็หึ่งอยู่ตลอดเวลา เรื่องนี้มันเป็นอย่างนั้น มันได้อย่างนั้น

ให้สิ่งใดได้สิ่งนั้น

ถ้าเราให้เพื่อจะเอานั้นเราได้อย่างนั้น ได้เหมือนกันได้กองขยะมา ได้สิ่งที่เรามีอยู่แล้ว เพราะว่ากิเลส ความโลภ ความโกรธ ความหลง ตัณหา อะไรต่ออะไรนั้น มีกันอยู่เยอะแยะแล้ว แล้วทำไมเราจะไปเอาเพิ่มเข้ามาอีก มันเป็นการไม่ถูกต้อง เราทำอะไรก็เพื่อเอาสิ่งนั้นออกไป ให้วัตถุออกไป แล้วก็ให้ตัวกิเลสมันออกไปด้วย ให้ความโลภออกไปด้วย ให้ความโกรธออกไปให้ความพยาบาทออกไป ให้ความหลงออกไป ให้ความริษยาออกไปพร้อม ๆ กับที่เรา

ให้วัตถุ เมื่อวัตถุอันใดออกไปก็ให้กิเลสที่เรามีนั้นติดไปกับวัตถุนั้นด้วย ไม่เอาคืนมา ถ้าเราให้โดยไม่เอาคืนมานั้นเราได้ เราได้สิ่งที่เรายังไม่มี **สิ่งที่เรายังไม่มีนั้นคืออะไร คือความสะอาดแห่งจิตใจ ความสงบแห่งจิตใจ ความสว่างทางจิตใจหรือพูดว่าเราได้ความไม่เห็นแก่ตัว**

ให้...เพื่อการได้ที่สูงส่ง

ได้ความไม่เห็นแก่ตัว คือการได้ที่สูงส่ง แต่ถ้าเราเพิ่มความเห็นแก่ตัว เราก็ไม่ได้อะไร ลงทุนไปแล้วกลับไม่ได้อะไร ถ้าเป็นร้านค้าร้านขายก็เรียกว่าล้มละลาย เพราะว่าไม่ได้อะไรกลับมา มีแต่ออกไปหมดไป ไม่ได้อะไร ไปได้สิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องได้ อันนี้คือสิ่งที่ควรเข้าใจ เช่นเราให้ทานนี่ ให้ทานก็ให้ไปไม่ต้องหวังอะไรตอบแทน ถ้าจะอธิษฐานก็นึกว่า **ขอให้ความโลภเบาบางไป ความโกรธเบาบางไป ความหลงเบาบางไป ด้วยอำนาจแห่งการให้นี้ ให้เพื่อให้หมดไป** เรียกว่าเป็นการให้ที่ถูกต้อง ถ้าเรามารักษาศีล ก็มารักษาเพื่อขูดเกลาจิตใจให้สะอาด

ครั้งหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่บุพพารามวิหารของนางวิสาขา นางวิสาขากับบริวารผู้หญิงเป็นจำนวนมาก ได้ไปรักษาอุโบสถ คือนางวิสาขาเป็นสตรีผู้ที่คนรักคนเคารพ คนอยากจะเอามาเป็นเพื่อนเป็นมิตร เวลาทำอะไรก็ต้องเชิญท่านผู้นี้มาด้วยถ้าใครทำอะไรไม่เชิญท่านผู้นี้ คนก็มองว่า งานอะไรไม่เชิญนางวิสาขามาด้วย ถ้านางวิสาขามาด้วยเป็นงานที่มีเกียรติ เป็นงานใหญ่โตอะไรอย่างนั้น คนเขาถือกันอย่างนั้น แล้วก็มีพวกผู้หญิงไป

กับนางวิสาขา เพื่อรักษาอุโบสถ เมื่อสมาทานอุโบสถแล้วก็มีการถามกันขึ้นว่า เธอมารักษาอุโบสถเพื่ออะไร เธอรักษาเพื่ออะไร คนถามต่าง ๆ กัน ก็ตอบต่าง ๆ กัน แต่รวมความแล้วก็ตอบเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนา

ให้...เพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนา

เช่นว่าคนหนึ่งตอบว่า เรามารักษาอุโบสถศีล เพื่อให้สามีเป็นคนซื่อสัตย์ต่อเรา หรือบางคนตอบว่า เพื่อไม่ให้มีหญิงร่วมสามีกับเรา คือไม่อยากให้สามีมีเมียน้อย หรือเมียมากอะไรอย่างนั้น รักษามุ่งไปอย่างนั้น หรือบางคนก็ตอบว่า รักษาศีลเพื่อให้เกิดเป็นคนรูปสวย ให้เกิดเป็นคนรวยทรัพย์ ให้เกิดเป็นคนที่มีบริวารมาก อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งหมด แล้วพวกเหล่านั้นก็เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้กราบทูลเรื่องนี้ให้ทรงทราบถึงความปรารถนาของสุภาพสตรีทั้งหลายเหล่านั้น ที่เข้ามารักษาอุโบสถศีล

พระองค์ก็ได้ตรัสแก่คนเหล่านั้นว่า ความปรารถนาอันใดที่ท่านทั้งหลายได้ตั้งไว้นั้น ยังเป็นความปรารถนาที่เป็นไปเพื่อความเวียนว่ายตายเกิด เรียกว่าเป็นไปเพื่อสังสารวัฏฏ์ พูดภาษาธรรมะว่า เป็น **วัฏฏคามินี** หมายความว่า **เป็นไปเพื่อเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวงจรของกิเลสตลอดเวลา** ไม่เป็นไปเพื่อวิวัฏฏะ คือการไม่เวียนว่ายตายเกิด ไม่เป็นไปเพื่อความหน่ายไม่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ดับร้อน ไม่ได้เป็นไปเพื่อนิพพาน เพื่อความเห็นแจ้ง แต่เป็นไปเพื่อการเกิดแล้วเกิดอีก การเกิดแล้วเกิดอีกพระพุทธเจ้า

ตรัสว่า เป็นทุกข์ ทุกฺขา ชาติปุนปฺปุนํ เกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์ เกิดแล้วเกิดอีกมันก็เป็นทุกข์

อามิสาสุข...สุขที่มีทุกข์

เกิดแล้วเกิดอีกหมายความว่า เกิดความอยากแล้วเกิดความอยากอีก มันก็เป็นทุกข์ขึ้นในใจ วันหนึ่ง ๆ เรามีความทุกข์เกิดขึ้นในใจเพราะความอยากในเรื่องต่าง ๆ อยากได้นั่นอยากได้นี่อยากได้โน่น แล้วมันก็ไม่ได้สมอยาก เมื่อไม่ได้สมอยากก็เป็นทุกข์ เลยมีความเดือดร้อนใจ ถ้าได้มาสมใจ ก็สบายใจนิดหน่อย ควบคู่กับความวิตกกังวล วิตกกังวลว่ามันจะหายไปเสีย ใครจะมาลักเอาไปเสีย หรือว่ามันจะเป็นอะไรไปสักอย่าง ที่จะไม่ให้อยู่กับเรา เราก็มีความทุกข์ทางใจ มีความวิตกกังวลด้วยเรื่องสิ่งนั้น

อันนี้เรียกว่า อามิสาสุข **คือความสุขที่เจือด้วยวัตถุเครื่องล่อเครื่องจูงใจนั้น มันไม่ใช่ความสุขที่ถาวร เป็นความสุขที่มีความทุกข์ในนั้นด้วย** คล้ายกับเรากินแกงเผ็ดจัด ๆ แกงเผ็ด แกงเค็ม แกงอะไรรสจัด ๆ รสจัดแล้วเวลารับประทานแล้วแหม! น้ำมูกน้ำตาไหลเหงื่อไหลไคลย้อย เสียงทำปากซู๊ดซี๊ด ๆ อร่อยเหลือเกิน ไอ้อย่างนี้มันอย่างนั้นแหละ ความสุขที่เกิดจากวัตถุมันคล้ายกินแกงเผ็ด มันมีความทุกข์เจือปนอยู่ ไม่เหมือนกินแกงจืดมันก็ธรรมดา ๆ ไม่มีอะไร มันเรียบร้อย ฉันใด สิ่งที่เรามีเราได้มันทำให้เราเป็นสุขชั่วครั้งชั่วขณะ แล้วมันก็เป็นทุกข์ต่อไปในภายหลัง หรือเป็นทุกข์ในขณะนั้นก็มี แล้วแต่วัตถุนั้นเหตุการณ์นั้นที่จะเกิดมีขึ้นแก่เรา เพราะฉะนั้นความปรารถนาอันใดที่ท่าน

สุภาพสตรีเหล่านั้นตั้งไว้ เพื่อรูป เพื่อรส เพื่อกลิ่น เพื่อเสียง เพื่อสัมผัส อันเจริญชอบอกชอบใจไปนั้น ก็ยังเป็นไป เพื่อความทุกข์ เป็นไปเพื่อการเวียนว่ายตายเกิด ไม่รู้จักจบไม่รู้จักสิ้น ไม่เป็นไปเพื่อความหน่าย ไม่เป็นไปเพื่อคลายกำหนัด ไม่เป็นไปด้วยความดับทุกข์ดับร้อน ไม่ถูกหลักเกณฑ์ในทางพระพุทธศาสนา

ทำทุกสิ่งด้วยจิตว่าง

พระพุทธศาสนาสอน ให้เราทำอะไรเพื่อตัดวัฏฏกิเลสทั้งหลาย ให้เบาบางลงไป ตัดกิเลสให้มันเบาให้มันน้อยลงไป เพื่อจะได้อยู่กันอย่างมีความสุขใจ ไม่ใช่ว่าเราไม่ต้องทำอะไร บางคนก็เข้าใจผิดอีกเหมือนกัน หมู่นี้ฉันเข้าวัดแล้ว ไม่เกี่ยวข้องกับอะไร มันไม่ได้ ไม่เกี่ยวข้องมันไม่ได้ มันต้องเกี่ยวข้องไปก่อนเช่นว่าเราเป็นคนชราแล้วอายุเกิน ๖๐ กิจการงานทั้งหลายก็มอบให้ลูกทำไป แต่ว่าไม่เกี่ยวข้องเลยอันนี้ก็ไม่ได้ เราต้องไปดูว่าลูกมันทำอย่างไร มันดำเนินงานอย่างไร ทำเจริญไหม หรือทำแล้วมันย่อยยับลงไป ก็ต้องไปแนะไปบอกไปเตือน **ด้วยจิตใจที่ว่าง จากความยึดมั่นถือมั่น**ว่าเป็นของเรา แต่ว่าสอนให้มันทำถูกทำดี ทำเพื่อให้กิจการนั้นอยู่ต่อไป เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขทั้งหลาย ที่มาร่วมงานร่วมการกับเรา จะได้ทำงานกันเพื่อความสุขความสบายกันต่อไป เราจึงต้องไปทำ **อย่าทำให้มันเกิดความทุกข์ อย่าทำด้วยความยึดถือเกินไป** แต่ทำด้วยนึกว่ายังเกี่ยวข้องโดยหน้าที่อยู่ เรายังมีหน้าที่ต้องชี้ต้องแนะ ต้องบอกแก่คนที่เดินตามหลังเรา ไม่ใช่เราเดินไปข้างหน้าแล้วไม่เหลียวดูข้างหลังเสียเลย เดินไป ๕ คน เสือเอาไปกินทีละ

คน ๆ จนเหลือเราคนเดียว พอเหลียวกลับมา อ้าวไปไหนหมดแล้ว เสือเอาไปกินหมดแล้ว อย่างนี้มันก็ไม่ได้ เราต้องเดินไปแล้วก็ต้องดูข้างหลังเตือนเขาให้เดินดี ๆ ระวังภัยอันตราย อย่าให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น อย่าให้สิ่งนี้เกิดขึ้น จึงจะอยู่รอดปลอดภัย เป็นการเตือนที่จิตใจ มีความปรารถนาดี แต่ไม่หวังอะไรจากคนเหล่านั้น เราทำไปตามหน้าที่ อันนี้ก็ช่วยให้เราสบายใจ

กระทำกิจตามความเหมาะสม

ในเรื่องการทำกิจทางศาสนา นี่ก็เหมือนกัน ถ้าหากว่าเราทำกิจเพื่อไม่เอา เราจะทำก็เฉพาะสิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นคุณเป็นค่า และเท่าที่จำเป็นจะต้องทำ เดี๋ยวนี้บางทีมันก็มีสิ่งที่เรียกว่าเกินความจำเป็น เกินความต้องการ มีคนทำอะไรเกินความต้องการ ไอ้ที่เกินความต้องการไปเพราะว่า อยากจะทำสิ่งนั้น อยากจะสร้างสิ่งนี้ สร้างเพื่ออะไร สร้างเพื่อตัวเอง เพื่อตัวจะได้มีสิ่งนั้นเพื่อตัวจะได้มีสิ่งนี้ หวังผลจากการกระทำนั้นเป็นสิ่งตอบแทนในทางภายใน อันนี้แหละมันจึงเกิดปัญหากันขึ้นในสังคมเรา ในหมู่ชาว-พุทธทั่ว ๆ ไป จึงปรากฏว่าสิ่งต่าง ๆ ที่คนสร้างนั้น มันเกินความจำเป็น

ยกตัวอย่างเช่นว่า สร้างหนังสือสมัยก่อนนี้ เดี๋ยวนี้ค่อยเพลาไปแล้ว สมัยก่อนนี้ใคร ๆ เขาอยากจะสร้างอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์กันทั้งนั้น ที่เขาเขียนไว้เป็นสำนวนเทศน์ เรียกว่ามีเจ็ดผูก ใส่หีบ

เรียบร้อย แล้วก็สร้างกันเอาไปถวายวัด ไปวางไว้ กองตั้งแต่พื้นจนถึงเพดาน ทำที่วางไว้ริมฝานี่ ไม่มีใครอ่าน วางไว้อย่างนั้นแหละ คนก็ไม่อ่าน แต่ผู้สร้างนั้นเข้าใจว่า ถ้าได้สร้างอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์แล้ว จะได้โปรดพ่อแม่ให้พ้นจากนรก เขาเข้าใจอย่างนั้น หาเข้าใจไม่ว่า การโปรดนั้นเป็นอย่างไร การโปรดคืออะไรเขาไม่เข้าใจ เขาเข้าใจว่าสร้างแล้วก็เป็นการโปรดแล้ว แต่หาได้คิดว่า **การโปรดที่แท้จริงนั้นคืออะไร การโปรดที่แท้จริงนั้นก็หมายความว่า ต้องให้คุณพ่อคุณแม่ได้ยินได้ฟังสิ่งนั้น แล้วเกิดความรู้ความเข้าใจ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจแล้ว จะได้ปฏิบัติจิตใจให้พ้นจากความทุกข์** ความร้อนอกร้อนใจ เมื่อพ้นจากความร้อนอกร้อนใจแล้วก็เรียกว่า ไม่ตกนรกต่อไป เพราะว่ารู้ธรรมะเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน การคิดนึกการพูดจา การติดต่อการงานอะไรในชีวิตประจำวัน ก็ไม่เป็นไปเพื่อสร้างความทุกข์ให้แก่ตน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตน นั่นแหละพ้นจากนรก

ทีนี้เราไม่ได้เข้าใจอย่างนั้น เข้าใจแต่ว่าสร้างหนังสืออภิธรรมโปรดคุณพ่อคุณแม่พ้นจากนรก คุณพ่อคุณแม่ไม่เคยได้ฟังเลย ไอ้ตัวผู้สร้างเองก็ไม่เคยได้ฟังเหมือนกัน พระที่เคยอยู่ในวัดก็ไม่เคยได้อ่านอีกเหมือนกัน มีที่เป็นประโยชน์อยู่ก็คือแมลงสาบเท่านั้นเอง แมลงสาบดีใจ ว่ากูได้รังขึ้นอีกรังหนึ่งแล้ว แล้วก็อยู่กันเต็มในคัมภีร์นั่นแหละ ตู้นั้นแหละแมลงสาบทำรังเต็มไปหมด นี่คือความไม่เข้าใจในเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เข้าใจแต่เพียงว่าจะได้เท่านั้นเอง แล้วก็ทำอย่างนั้น

การทำกิจที่เกินความจำเป็น

วัดบางแห่งมีระฆังอยู่ใบหนึ่งแล้ว ยังไม่พอ สร้างมันอีกหอระฆัง เดินทางไปสุพรรณผ่านไปทางประตูน้ำยี่หล แล้วเห็นวัด ๆ หนึ่ง แล้วว่าเอ ทำไมมันมีหอระฆังมากมายอย่างนี้มีทั้งหมดตั้ง ๗ ระฆัง ระฆัง ๗ ลูก ไม่รู้จะตีลูกไหนดีถ้าจะตีนี่ ถ้าตีของคุณยายแก้วคุณยายจันก็จะเสียใจ ถ้าตีของคุณยายจันคุณยายแก้วก็เสียใจ เอ้อ! มันเป็นปัญหาแล้วทีนี้ ไม่รู้จะตีลูกไหนดี ลำบาก มันลำบาก มันหลายเจ้าของทำให้เกิดปัญหา ทำไมจึงได้สร้างมากมายอย่างนั้น เพราะเขาได้ฟังอานิสงส์ว่า ถ้าสร้างระฆังแล้วเสียงจะเพราะ เสียงจะไพเราะเหมือนนกการเวกด้วย ไอ้นกการเวกนั้นเราก็ไม่เคยได้ยิน ไม่เคยได้เห็นว่าเสียงมันเพราะขนาดไหน เพราะเหมือนนกการเวกแหละ เสียงมันเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ นกการเวก ไอ้คนฟังก็ไม่เคยได้ฟังเสียงนกการเวกเป็นอย่างไร ก็มีความปรารถนาที่จะได้อานิสงส์

การทำทานที่หวังอานิสงส์

หนังสือประเภทหนึ่งในสมัยก่อนนี่ ชอบเทศน์ให้ชาวบ้านฟัง ไม่ได้เทศน์ในข้อปฏิบัติอะไร ในข้อที่จะขูดเกลาอะไร **แต่เป็นเรื่องส่งเสริมความอยากทั้งนั้น เขาเรียกว่า "อานิสงส์"** อานิสงส์สร้างพระเจดีย์ อานิสงส์ทอดผ้าป่า อานิสงส์สร้างศาลา อานิสงส์สร้างบ่อน้ำ อานิสงส์สร้างเสาธง ยกธงก็มีอานิสงส์ สร้างไว้มากมายก่ายกอง เขียนไว้อาตมาก็เคยลอง ๆ อ่านอานิสงส์เหล่านั้น อานิสงส์นี่ตายแล้วเกิดบนสวรรค์ทั้งนั้น พอทำบุญแล้วตายไป ไปเกิดบนสวรรค์ อยู่วิมานทั้งนั้น เรียกว่าเกิดอยู่เรือนที่เขาสร้างใหม่ คอนโด-

มิเนียม วิมานเทวดา คือคอนโดมิเนียมเราดี ๆ นี่เอง เรียกว่ามันสูง มันสูง ๑๐๐ ชั้น คอนโดมิเนียมนี่ยังไม่ถึงสูงเพียง ๑๐ ชั้น ๑๕ ชั้น แต่ว่าของเทวดานี่สูง ๑๐๐ ชั้น คอนโดมิเนียมเมืองสวรรค์นี่สูง ๑๐๐ ชั้น เพียงแค่ขึ้นลงก็แย่แล้ว ๑๐๐ ชั้นนี่ มันมากมายอย่างนั้น คนก็นึกว่าไปเกิดวิมาน แล้วในวิมานนั้นมีเทพยดาองค์เดียว มีนางฟ้า ๕๐๐ มันมากจริง ๆ นี่คือว่าเอากิเลสเข้าไปยั่ว เอารูปเอาเสียงเอากลิ่นเอารสสัมผัสเข้าไปยั่วยวน สวรรค์นั้นไม่ใช่อะไรที่ไหน สวรรค์นี่คือความสมบูรณ์ของรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสนั้นเอง ที่น่าพออกพอใจนั่นเองเขาเรียกว่าเป็นสวรรค์ หนังสือเหล่านั้นก็พรรณนาแต่เรื่องสวรรค์ ว่าเป็นอย่างนั้นว่าเป็นอย่างนี้ จะได้ผลอย่างนั้นได้ผลอย่างนี้ คนก็ฟังกันมานาน ฟังเรื่องอย่างนี้กันมานาน ฟังแล้วก็ทำทานอะไรกันไป **เรื่องทานนี้ทำมาก เรื่องศีลไม่ค่อยทำกันเท่าใดเรื่องศีล ๕ นี่รักษาไม่ค่อยจะได้ แต่ว่าเรื่องให้ทานแล้วให้กันจริง ๆ เพื่อต้องการอานิสงส์** ดังที่กล่าวไม่ได้คิดถึงประโยชน์ของสิ่งนั้นสมัยนี้เราไม่ควรจะพูดถึงอานิสงส์อย่างนั้น แต่พูดว่าประโยชน์ของสิ่งนั้นคืออะไร เช่นเราสร้างอะไรได้ประโยชน์อย่างไร อธิบายให้ญาติโยมเข้าใจ ว่าได้ประโยชน์อย่างไร

อานิสงส์...วิหารนอกวัด

สมัยหนึ่งอาตมาเคยเทศน์เรื่องวิหารนอกวัดก็คือโรงเรียนนั่นเอง คนไม่ค่อยชอบสร้างโรงเรียน ถ้าไปเรี่ยไรสร้างโบสถ์คนชอบ สร้างศาลาการเปรียญ สร้างกุฏิ สร้างพระพุทธรูปคนชอบ แต่ถ้าไป

เรี่ยไรเงินสร้างโรงเรียนนี่ หยิบไม่ค่อยออกหรอก ไม่ค่อยให้ เพราะไม่เคยได้ยินอานิสงส์การสร้างโรงเรียนเลย มีแต่อานิสงส์สร้างเจดีย์ สร้างศาลา สร้างโบสถ์ สร้างกุฏิ สร้างส้วม สร้างฐานอย่างนั้นแหละ อานิสงส์สร้างโรงเรียนไม่เคยมี แต่ว่าญาติโยมไม่เข้าใจว่า **วัดก็คือโรงเรียน วัดนี่คือโรงเรียนแท้ ๆ กุฏิก็คือโรงเรียน โบสถ์ก็คือโรงเรียน ศาลาก็คือโรงเรียน** บริเวณวัดทั้งหมดนั่นคือลานที่วิ่งเล่นของเด็กนักเรียนทั้งนั้นแหละ เพราะสมัยก่อนนั้นเรียนที่ไหน เราเรียนกันที่วัดทั้งนั้น ไปเรียนกับพระหนังสือนี่ แม้ลูกเจ้าลูกนายก็ไปอยู่วัด

สมัยกรุงศรีอยุธยานี่ยังไปเรียนที่วัดกันอยู่ แม้สมัยกรุงเทพฯ รัชกาลที่ ๑ ที่ ๒ เด็กก็ยังไปเรียนที่วัดกันอยู่ เพิ่งพัฒนาโรงเรียนนอกวัดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ นี่ ที่ ๕ เรียกว่าเพิ่งจะเริ่มต้นสร้างโรงเรียนขึ้นในวัง ยังไม่แพร่หลาย พอถึงรัชกาลที่ ๖ ท่านก็สร้างโรงเรียนขึ้น รัชกาลที่ ๖ ท่านไม่สร้างวัด ท่านสร้างโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ทำรูปเหมือนวัด เพราะท่านเห็นว่าวัดนี่มีพอแล้ว ควรจะพัฒนามาสร้างโรงเรียน เลยสร้างขึ้น ญาติโยมไม่รู้ว่าวัดคือโรงเรียน เลยไม่ส่งเสริม ไม่ส่งเสริมโรงเรียนที่สร้างขึ้น แม้ในวัดบอกบุญก็ไม่เอา อาตมาก็เลยเทศน์วิหารนอกวัด อธิบายให้รู้ว่า **วัดนั้นเดิมคือโรงเรียน เป็นสถานที่ศึกษา อบรมบ่มนิสัยกุลบุตรให้มีความรู้ความสามารถ แล้วเป็นโรงเรียนอาชีพไปด้วย** วัดไหนเก่งทางช่างไม้ ลูกศิษย์เป็นช่างไม้ทุกคน วัดไหนเก่งทางช่างแกะสลัก ลูกศิษย์ก็เก่งทางนั้น วัดไหนเก่งทางเรื่องอื่นก็เก่งทางเรื่องนั้น พอเขาถามศิษย์วัดไหน พอบอกว่าวัดนั้น ก็รู้แล้วว่ามีความรู้เรื่อง

อะไร เพราะว่าวัดนั้นมีความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ กลายเป็นสถาบันขึ้น นี่ก็คือโรงเรียน

แต่ว่าสมัยก่อนนี้ คนน้อยเรียนในวัด ต่อมานี่คนมากแล้วก็ต้องเรียนทั้งหญิงทั้งชาย ศาลาที่เป็นที่เรียนนั้นมันไม่สะดวกคนแก่คนเฒ่าจะมาถือศีล เด็กจะมาเรียนหนังสือก็ไม่สะดวก มีงานวัดบ่อย ๆ นักเรียนก็ขาดเรียน จึงสร้างโรงเรียนเป็นเอกเทศให้เด็กได้ไปศึกษาเล่าเรียน **โรงเรียนนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของวัด เป็นส่วนหนึ่งของพระศาสนา เป็นส่วนหนึ่งของการที่จะสร้างคนให้เป็นคนดีของชาติของบ้านเมืองต่อไป** ก็เทศน์ไปในเรื่องอย่างนั้น แล้วก็ไปพิมพ์ กระทรวงศึกษาเคยเอาไปพิมพ์ลงในหนังสือวิทยาจารย์ในสมัยนั้น เพื่อให้คนได้อ่าน คนก็ค่อยเข้าใจ

การทำกิจที่เป็นคุณประโยชน์

เคยไปเทศน์อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา โยมคนหนึ่งแกเที่ยวฟังอาตมาอยู่ถึง ๕ กัณฑ์ แล้วมาสารภาพว่า ผมเห็นด้วยกับท่านแล้ว เพราะผมฟังมาถึง ๕ กัณฑ์แล้ว ท่านพูดถึงเรื่องโรงเรียนแถมทุกที เพราะว่าที่นั่นไม่ค่อยมีโรงเรียน เรียนกันในศาลาวัด ก็เลยพูดให้ฟัง โยมนั้นแกเลยเข้าใจ แกบอกว่าผมกลับไปนี่ จะชวนพี่น้องชาวบ้านสร้างโรงเรียนเป็นเอกเทศไม่ต้องไปเรียนบนศาลา ได้ผลแต่ว่าต้องฟังถึง ๕ ครั้งจึงได้ผลแกยังไม่ยอม จะสร้างศาลาสร้างโบสถ์เรื่อยไป นี่เป็นอย่างนี้คนก็ค่อยเข้าใจขึ้น คือถ้าเราอธิบายเหตุผลว่าเราทำแล้วมันจะเกิดประโยชน์อะไร สร้างศาลาพักร้อนนี่ไม่ใช่ว่าจะเกิดเป็นพระอินทร์ พระอินทร์มีแล้วจะไปเกิดอีก ก็ต้องไปทำ

รัฐประหาร แย่งวิมานพระอินทร์ที่มีอยู่ก่อน มันก็ยุ่งกันใหญ่ แล้วถ้าพระอินทร์หลายคนไม่รบกันตายหรือ ไปแย่งกัน แย่งประเทศวิมานของพระอินทร์ชั้นดาวดึงส์ ก็ยุ่งนะซิ นี่สร้างศาลาเพื่อสะดวกแก่คนเดินทางพักร้อน

เดี๋ยวนี้คนไม่ค่อยพักแล้ว เขานั่งรถยนต์ปรู๊ดไป เลยไม่ได้พักแล้ว แต่ว่าบางแห่งคนมารอขึ้นรถ ก็ต้องสร้างไว้ จุดหมายเป็นเช่นนั้น แต่เพราะไม่รู้ไม่เข้าใจ จึงได้ทำอะไรกันในรูปแปลก ๆ อยากจะทำอันนั้น อยากจะทำอันนี้ ไม่มีอะไรหรอก เพราะเข้าใจว่าจะได้อย่างนั้นจะได้อย่างนี้ **จึงต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่ เปลี่ยนแนวคิดว่าทำอะไร จะได้ประโยชน์อะไรแก่ชุมนุมชน แก่มหาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ** เช่นสมมุติว่า มีใครมาชวนเราว่า เขาจะไปสร้างเจดีย์กันบนยอดภูเขา เราก็ต้องนึกว่าเราจะไปสร้างทำไมบนยอดภูเขา คนจะปีนป่ายไปไหว้ถึงขนาดนั้นเชียวหรือ แล้วใครจะไปไหว้เจดีย์กันนักหนาในสมัยนี้ เราก็เห็นว่าไม่จำเป็นอะไร

แต่ถ้ามีใครมาบอกว่าจะเอาเงินไปสร้างโรงเรียน เออดี สร้างโรงพยาบาล สร้างสุขศาลา ขุดสระน้ำ เพื่อกักน้ำไว้ให้คนได้กินได้ใช้ หรือว่าสร้างถังน้ำไปแจกตามวัด ตามโรงเรียนบ้านนอกที่ไม่มีน้ำจะกินจะใช้ ไอ้นี่ดีประโยชน์มันเกิดปัจจุบันทันตาเห็น ให้คนอื่นได้รับความสะดวกสบาย เราก็สบายใจด้วยเราก็ทำสิ่งเหล่านั้น เพราะว่ามันเป็นประโยชน์ที่จะต้องทำ มีความจำเป็นต้องการเกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ เราก็ไปทำสิ่งนั้น สิ่งที่เขาต้องการ เงินทองที่เรามีนั้นถ้าเราสงวนไว้ใช้ ในสิ่งที่มันเป็นประโยชน์จริง ๆ ก็จะมีคุณค่า แต่ถ้าเราไปใช้ในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์อะไร มันไม่ได้คุณค่าอะไร

สมัยนี้ไม่จำเป็นแล้ว เช่นสร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ๆ ให้ไปยืนอยู่กลางแจ้ง มันก็อย่างนั้น

การทำกิจให้มีคุณค่า

วันก่อนนี้ไปนครปฐม ไปเทศน์กับตำรวจ แล้วก็ทางบางแคไม่ค่อยจะเรียบร้อย เขากำลังซ่อม ก็เลยอ้อมไปเข้าบางขุนนนท์ ขึ้นถนนใหญ่ ผ่านบริเวณพุทธมณฑลไป ขาไปก็ไม่ได้แวะ ขากลับนี่มีเวลาก็เลยบอกให้แวะไปดูหน่อย พุทธมณฑลเป็นอย่างไร ฉันอยากจะไปดูนัก ไปดูก็มีแต่พระพุทธรูปองค์หนึ่งยืนตระหง่านอยู่กลางแจ้ง นอกนั้นก็ยังไม่ได้ทำอะไรปลูกต้นไม่ก็ยังไม่ได้ปลูก ไปขุดต้นตาลที่สูงแล้วประมาณ ๒ เมตร มาปลูกไว้ ตาลนั้นจะล้มเมื่อมีลมพัดแรง เพราะว่ารากตาลนั้นมันตั้งต้นของมันตั้งแต่เป็นเมล็ดตาล แล้วมันหยั่งรากลึก นี่เราไปตัดแต่หัวหมกที่โคนเอามาปลูกนั้น จะอันตราย พอลมพัดแรงตาลมันจะพังลงมา ใครไปนั่งพลอดกันใต้ต้นตาลก็จะกลายเป็นศพไปเท่านั้นเอง มันจะเดือดร้อน

ไอ้นี่เรียกว่าปลูกแบบฉุกเฉิน เพราะว่าใครจะไปเปิดจะได้เห็นต้นตาลหน่อย แบบต้นไม้หลวงบุฯ อย่างนั้นแหละมันไม่ได้อะไร เลยถามว่าไม่เห็นมีต้นไม้ ยังไปเอามาปลูกอยู่เดือนหนึ่งได้มาสักต้นหนึ่ง เอามาจากไหน เอามาจากกาญจนบุรีไปขุดเอามาจากป่าเอามาปลูก แบบนี้ไม่ได้หรอก เอามาปลูกมันไม่มั่นคง เหมือนไม้ตอน ไม้ปลูกเมล็ดนี่มันไม่เหมือนกัน ไม้ตอนรากมันผิวเผิน แต่ไม้ปลูกเมล็ดรากมันลึก ปลูกที่พุทธมณฑลนี่ต้องปลูกแบบลึก ๆ ต้องมีแปลงเพาะชำต้นไม้ แล้วก็ไปปลูกต้องมีคนเอาใจใส่ ทำให้มัน

เป็นป่า เวลานี้ก็มีแต่อาคารหลายหลัง เขาบอกว่านั่นที่พักพระสังฆราช โน่นเป็นที่พักของพระอาคันตุกะ นั่นเป็นที่ประชาสัมพันธ์ ไอ้โน่นที่โรงฉัน อยู่ไกลกันดีแหละพระไปอยู่จะได้ออกกำลัง เรียกว่าเดินจากที่พักไปโรงฉันนี่ก็เหงื่อไหลไคลย้อยละ มันอยู่ไกล ก็ดีได้ออกกำลังดี แต่ว่ายังไม่มีอะไรที่เรียกว่าเป็นลำเป็นสันเท่าใด นอกจากอาคาร ต้นไม้ยังน้อยไป ยังไม่ได้ปลูกกันเท่าใด อาคารนี่มันปลูกง่ายเพราะมีงบประมาณปลูก ต้นไม้ยังปลูกน้อย เดินดูแล้วยังไม่ดีเท่าใด ต้องอีกหลายปีถึงจะดีขึ้น แล้วอีกหลายปีคนจึงจะไป

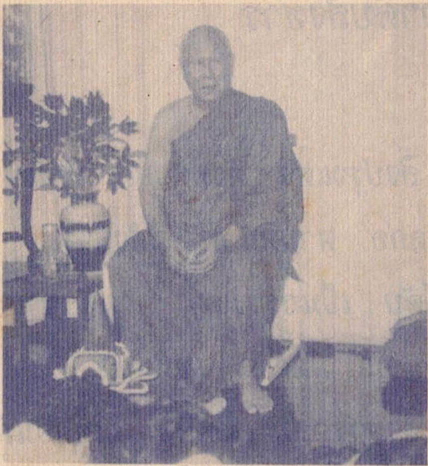
เพราะฉะนั้นเวลานี้ถ้ามีอะไรก็มักจะเชิญผู้หลักผู้ใหญ่ เชิญสมเด็จพระเทพฯ บ้าง สมเด็จนั้นบ้าง เอาไปเป็นเครื่องยั่วให้คนมาได้มาเวียนเทียนรอบ ๆ หลวงพ่อที่ยืนตระหง่านอยู่ตรงนั้นมันก็อย่างนั้นแหละ อาตมาดู ๆ แล้วก็ยังไม่ค่อยจะเลื่อมใสเท่าใดในเรื่องไปสร้างอย่างนั้น **มันควรจะสร้างเรื่องอื่นมากกว่า ที่เป็นประโยชน์เป็นคุณเป็นค่าแก่สังคมมากกว่านั้น** แต่ถ้าพูดไปก็ไม่ดี เขาหาว่าขัดคอเขาอีก แต่นี่ก็ขัดคอเข้าไปแล้ว ก็ไม่ค่อยเหมาะเหมือนกัน **คือว่ามันไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างสิ่งเหล่านั้นเราควรจะสร้างอะไร ๆ ที่เป็นประโยชน์เป็นคุณเป็นค่า**

ตามภูเขามีพระยืนอยู่หลายองค์ คนมีบุญเขาไปช่วยสร้างไว้ มีบุญก็ไม่ใช่มีบุญอะไรหรอก เรียกว่ามีอำนาจเป็นรัฐมนตรี ก็ไปเกณฑ์จากคนนั้นคนนี้เอามา ปูนฯ ๒๐ ตัน คนนั้น ๓๐ ตัน เอามาสร้างพระนั่งอยู่บนยอดภูเขา ให้คนเห็นแต่ไกล ก็อย่างนั้นแหละคน

ไม่ค่อยไหว้ พระอยู่ใกล้ ๆ ยังไม่ไหว้เลย จะไปไหว้พระที่อยู่ไกล ๆ ได้อย่างไร ก็เป็นการสร้างกันไปอย่างนั้น สิ้นเปลืองเงินทอง ไม่ได้ประโยชน์คุ้มค่า จึงควรจะได้ช่วยกันทำสิ่งที่จำเป็นที่ประเทศชาติต้องการกันมากกว่านั้นดีกว่า

อันนี้เป็นข้อคิด ที่อาตมาคิดอยู่ แล้วก็พูดออกไปบ้างเพื่อให้เห็นว่า **เราจะทำอะไรก็ต้องนึกถึงประโยชน์ ประโยชน์นั้นก็ไม่ใช่ของเรา ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ให้ทานเพื่อให้ผู้อื่นเป็นสุข รักษาศีล ก็เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สมบัติ ครอบครัว สุขภาพทางกายทางใจเจริญภาวนาก็เพื่อสร้างฐานชีวิตให้มั่นคงด้วยคุณธรรม** เพื่อจะได้ไม่เป็นทุกข์เพราะการเบียดเบียนกันด้วยประการต่าง ๆ ทำแล้วมุ่งไปในทางอย่างนั้น ก็เรียกว่าทำถูกต้อง ตามกฎเกณฑ์ในทางพระพุทธศาสนา ทำลายความเห็นแก่ตัวให้มันน้อยลงไป ๆ จนกระทั่งว่าไม่มีความรู้สึกว่า มีฉันมีของฉันในตัวฉันต่อไปนั่นแหละคือจุดหมายที่เรามุ่งเข้าถึงในทางพระพุทธ-ศาสนา

ดังที่กล่าวมาในวันนี้ ก็พอสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้.

จะมัวร่าเริงสนุกสนานกันทำไม

ในเมื่อโลกกำลังลุกเป็นไฟอยู่เนืองนิตย์

พวกเธอถูกความมืดมิดปิดบังอยู่เช่นนี้

ไฉนไม่แสวงหาแสงสว่างกันเล่า

พุทธวจนะ

คาถาดับสังขาร

สิ่งปรุงแต่ง ทั้งหลาย ไม่เที่ยงหนอ
มันเกิดก่อ ตามหน้าที่ มีสังขาร
แล้วก็ดับ เป็นธรรมดา ตามอาการ
ไม่อยู่นาน มันเป็น เช่นนี้แล.

สังขารกลุ่ม นี้หนอ ก็เหมือนกัน
จะสิ้นสุด ลงในวัน นี้เป็นแน่
ไม่มีใคร เกิดหรือตาย มีได้แต่
สังขารแท้ ๆ มันจะดับ โดยธรรมดา.

ความสงบ มีเพราะดับ แห่งสังขาร
มันดับเย็น เป็นนิพพาน สิ้นสังสาร์
นามรูปนี้ ดับวันนี้ เป็นกิริยา
ไม่มีเชื้อ กลับมา เกิดอีกแล ฯ

หมวดจิต

๑. ความฝึกจิตเป็นความดี

จิตฺตสฺส ทมโถ สาธุ

๒. จิตที่ฝึกแล้ว นำสุขมาให้

จิตฺตํ ทนฺตํ สุขาวหํ

๓. คนฉลาดจะทำจิตตนให้ซื่อ

จิตฺตํ อตฺตโน อุชุกระกํสุ

๔. ผู้ประพฤติตามอำนาจจิต ย่อมลำบาก (ทำตามใจชอบย่อมลำบาก)

วิหญฺญติ จิตฺตวสานุวตฺตี

๕. จิตที่อบรมแล้ว ย่อมควรแก่งาน

จิตตํ ภาวิตํ กมฺมนิยํ โหติ

๖. โลกอันจิตย่อมนำไป (โลกเป็นไปตามจิต)

จิตฺเตน นียติ โลโก

๗. ผู้มีปัญญาพึงรักษาจิต

จิตฺตํ รกฺเขถ เมธาวี

ธรรมสภา
๓๕/๒๗๐ ถ.จรัลสนิทวงศ์ ๖๒ บางพลัด บางกอกน้อย
กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐ โทร. ๔๓๔-๔๒๖๗, ๔๓๔-๓๕๖๖

การให้ธรรมะย่อมชนะการให้ทั้งปวง และการรับธรรมะย่อมชนะการรับทั้งปวง